Tečaj XIV. **NOVICE** List 77.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. septembra 1856.

Od cenitve zemljišč za mnoge pridelke.

Zemljišča za pšenico so: Gnojna nanesina, sperstenina, vertna perst malo ilovčna ali slinjevčna, da se veže, v ravnini, je za pšenico, kakor za vsako rastlino, nar bolja, in gré po pravici v 1. versto po katastru. Tudi mastna, gnojna ilovca brez obilo perstí, s kakim desetim delom kremenine, na ravnem, ali malo v bregu, na solncu gré ravno tako tudi še v 1. versto, posebno če ima še nekoliko apnine. — Slinjevka (ilovca z apníco), bolj merzla ilovca gré že v 2. versto. — Mazliva, prazna slinjevka, mokra in merzla ilovca gré v 3. versto. Druge baže zemlje in druge zmešance, posebno kjer pesek premaguje, niso za pšenico.

Za rèž je prej imenovana pšenična zemlja 1. in 2. verste zlo dobra, in gré tudi za rèž v 1. versto, posebno če 2. verste pšenična zemlja dober del peska in nekoliko apnice ima. Ravno tako je za rèž dobra gnojna apnica, kjer je nekoliko peska in nekoliko sperstenine, ali pa gnojne nanesine. — Slinjevka, kjer je več ilovce, pa malo apnice, pa dovelj peska, gré za rèž v 2. versto. — Peščena njiva z malo ilovce, ali pa lapor, ali pa ilovca na mokrotnem je za rèž v 3. versti.

Za ječmen je tolsta gnojna slinjevka, kjer je dovelj perstí in apnice, in dober del peska ali zmletega laporja, ki je njiva gorka, gré v 1. versto. Glina, kjer je kak del perstí, gré v 2. versto. Pesek, kjer je malo slinjevke in celó malo perstí, gré v 3. versto. Ječmen hoče gorák svet imeti, to je, malo ilovce, dovelj apnice, nekaj peska in gnoj.

Za oves je pšenična njiva 1. in 2. verste, in ječmenova nar bolja, in tudi še malo mokrotna in deteljšče mu hasne. Sicer pa mokrotna njiva za druge žita ne veljá, ampak za lan in za travo.

Za ajdo je 2. verste pšenična, režena in ječmenova zemlja nar bolja. Storí tudi na slabši, na pusti dvakrat, trikrat zorani prahi. Nar bolja pšenična zemlja pa ni dobra za ajdo, ker ondi preveč zraste, pa malo zernja ima, in rada poleže.

Za koruzo veljá dobra, gnojna zemlja 1. verste, in tudi še 2. Na revnem svetu pa ne dá dobička. Ondi bo leča bolj koristila, ali pa sirek, tudi na zlo peščenem.

Za krompir ilovčen in moker svet ne veljá; apničen, peščen s perstjó, z nanesino, tudi v trebežih in novini, je dober. Nov gnoj mu ne koristi.

Za sočivje veljá dobra zemlja pšenična 1. in 2. verste, in ječmenova. Gips ali mavec mu je dober gnoj.

Za korenstva veljajo nar bolje in zlo gnojne zemljišča.

Tù sem še spadajo:

Požari, kjer se germovje in druga šara požgè, nar raji v bregih, ter se po tem svet skoplje in kaj vseje. Storí v takem krompir iu koruza, drugo manj, ker prezlo raste in malo zernja dá. Imenujejo take novine trebeže, kjer se včasih dovelj koristnega lesovja dobí, ki se domú spravi in zaleže.

Travniščne, ki so tudi 1., 2. in 3. verste. Gnojne travniščne od nanesine, ali kakor bodi, perve verste dajo gosto, zalo in sladko klajo; se dostikrat po trikrat v letu kosé, ali pa vsaj po otavi dajo še lepo pašo. Na Laškem kosé nektere zlo gnojne travnike po petkrat v letu. Druge verste travniščne so pri nas navadni travniki, ki dajo sladko klajo in se po dvakrat kosé. Tretje verste so močirja, kjer se enkrat kisla klaja kosí, ali pa brežine in planine ene košnje, ki dajo terdo klajo.

Srenjski spašniki ali gmajne, ki se naj med srenjčane razdelé, in v travnike ali pa v njive podelajo.

Prahe njive, ki po eno leto počivajo, potlej se zorjó, in obsejejo. V Banatu na Ogerskem eno leto eno, drugo leto drugo polje obdelavajo in obsevajo.

Trike (Trischfelder), ki se v celini po 3, 4 leta pusté, in se po tem za oves, ajdo ali sirek zorjó; med tem pa nič dobička ne dajo razun malo paše. So večidel zapuščene njive v kraji, včasi plitve, na terdem laporu ali pa zlo kremenine.

Čredinke ali verstenke (Koppel und Eggärten), gnojne zemljišča, na kterih se nekaj let vsejana klaja, trava, turška detelja itd. popasuje, potlej se pa spet za žito ali za korenstvo zorjó. Če so to ograje, imenujejo Nemci tako ograjo Koppel; če pa niso ograje, Eggärten. Koppel jim pravijo zato, ker imajo konji, kteri se ondi pasejo, spone, ali pa so na vervéh; in goveda. Mi pa jih imenujemo čredinke ali verstenke zato, ker se čredijo, to je, so zaporedoma na tacih prostorih dobre spašnje in lepi drugi pridelki (Wescheläcker). Na Angležkem imajo nar več takih zemljišč.

Ker se je ljudstvo zlo pomnožilo, in je zavoljo tega več kruha treba, se naj vse take zemljišča raje v navadne stanovitne njive z dobrim obdelovanjem in gnojenjem prenaredé in se na njih naj umne in koristne verstenja pridelkov vpeljajo; gmajne, prahe, trike in slabe spašne pa naj se odpravijo.

Vinogradi 1., 2. in 3. verste so razne vrednosti po plenu in dobroti pridelka.

Koliko prihodkov dajo take mnoge gospodarstva?

Na to je težko natanko odgovoriti, ker v raznih krajih delajo mraz ali gorkota, in druge okolišine silno velike razločke, in je ne le rodovitnost zemljišč, temuč tudi cena pridelkov drugačna.

Katastrališka cena njiv, travnikov, vinogradov itd. razjasnuje nekoliko to reč, in je sploh pri nas blizo resnice, pa natanko vendar ni in ne more biti, ker se cena ta premiče ne po posameznih delih, ampak od srenje do srenje, kjer so posamezni deli tudi enega reda razne vrednosti.

Kar se pri nas polja tiče, dajo njive 1. verste navadno ne čez deset zern, tedaj oral malokdaj čez 40 mernikov; njiva 2. verste ne čez 7 zern, ín 3. verste ne čez 4 zerna, večidel še manj. V Banatu pa dajejo njive 1. verste po verjetnem spričevanji vedočih mož 40 zern in še več; tedej oral njiv 1. reda po 160 mernikov. Kakošen razložek! Pri nas dá tedaj oral polja 1. verste okoli 40 mernikov žita; oral 2. verste okoli 28 mernikov, in 3. verste okoli 16 mernikov; trike pa komaj 2 ali 3 zerna. Po tem se lahko zrajta, koliko daje tako, ali večje ali manje posestvo, in pa po čim da pride, ker žitni kup in druzih pridelkov je spremenljiv in znan. Slama se tudi lahko ceni. Kolikor centov žita toliko centov slame, včasi malo več, včasi malo manj, če je zernje zdravo.

Oral travniščne 1. verste pri nas daje v dobrem letu blizo 45 centov suhega sená, in 30 centov otave, in po tem še dobro pašo, ki je enaka kakem 15 centom otave. Oral 2. verste travnika dá v dobrem letu blizo 30 centov sená in 20 otave. Oral košenine 3. verste pa dá kakih 15 centov terde klaje, ali pa še manj.

Oral vinograda 1. verste daje v dobrem letu okoli 50 veder vina; 2. verste okoli 30 veder, in 3. verste okoli 15 veder. Toda ne le dobrota, ampak tudi plen nista v nobenem pridelku tako nestanovitna kakor pri vinu.

Oral hoste, postavimo, leščina daje kolja, če je dosti gosta, vsako četerto leto 40 butar po 12 kr., vsaka butara ima 50 kolov; pride na leto 10 butar. Verbe doraščene dajo vsako četerto leto vsaka okoli pol butare kolja po 15 kr. butara. Gojzdi pa dajo les za kurjavo in drugo, ter oral bližnjega gojzda vsako leto kakih 5 gold. vrednosti, daljni včasi še 30 kr. ne.

Oral spašinj srenjskih daje celó malo dobička, vsem srenčanom komaj polovico tega, kar dajo travniščne 3. verste. Lastne spašnje pa so vsaj enake košenínam 3. verste Um. K.

Narodopisje.

Še nekaj od Čičev.

Z radostjo smo brali v našem 73. listu nam po vsem ugodni popis Čičarije, ki ga je spisal verli domorodec gosp. J. Bilc, Bisterčan; le samo toliko še opomnimo, da Čičem se morejo po vsi pravici še prištevati z enako obleko in enakimi šegami vsi pod tem imenom ne le samo v Terstu, Reki in Kopru, temuč po celi Istri dobro znani prebivavci Vodiške lokal-kapelanije in cele fare Laniške *), ktera je dobre 3 ure dolga in obsega 12 sel (vasí), kterih stanovniki so več ali manj oglarji, izdelujejo velike lopate za žito in mnogo druge lesene robe. Koliko tisuč goldinarjev pride iz Tersta in druzih isterških mest vsako leto v to faro za oglje iz lesníne, bi ne verjel, kdor sam ni vidil. Cele trume teh Čičev, možkih in žensk, mladih in starih se vsaki petek z dobro otovorenimi mulami, ktere imajo vsaka svoj zvonček na vratu, vlečejo narveč v Terst, da na samotnem Krasu vsakega strah obide, kdor sreča te černe konjike z belimi, tesnimi in dolgimi hlačami in jih ne pozná in ne vé kako in kaj. V nedeljo zjutraj pridejo veseli s polno mošnjo nazaj.

Res je, da so nekdaj slabe in nizke s slamo krite hiše imeli; al kdor 8 let že ni bil v Laniščah, bi se sedaj zavzel nad njih visokimi in snažnimi pohištvi; tudi ceste od vseh straní so popravili kolikor mogoče tako, da se sedaj, kar pred ni bilo mogoče, s kočijo lahko pride do novega farovža, ki je eden naj lepših v Istri. Tudi novo pokopališče so napravili zunaj vasí po trudu in prizadevanji mnogo častitega njih farmana g. Jakoba Marčelja, kterega skerb je sedaj, ko je novi farovž napravil, napraviti tudi novo hišo Božjo. Da ob kratkem rečem: Laniščani napredujejo vsako leto v lepšanji svoje vasí, pod ktero se razprostira lepa tri četerti ure dolga pa ozka dolinica z mnogoverstnim žitom in dobrim senom, toda, žalibog! z malo sadnimi drevesi. Omenjeni gospod župnik, poslavljeni z zlato svetinjo ob času prekucij avstrijanskih, so napravili poleg farovža na živi skali z velikim trudom lep vert, kterega hočejo nasaditi z mnogimi drevesi in tertami za poskušnjo, zakaj tukaj ni terta navadna.

Opomnim še, da morebiti nikjer v Istri ni toliko bistre, dobre in zdrave vode, kakor v ti fari; vsaka vas, razun Sluma, ima svoj živ vodnjak, kteri nikoli ne usahne. V dobrih letinah pridelajo razun sternenega mnogo zelja, koruze, krompirja itd., po dobro vino pa gredó večidel na Draguščino. Velike črede ovác velikega plemena jim dajejo mnogo sira, dobrega mesa, kož za mehove, ki jih prodajajo v Terst za kožuhe in na Krajnsko v Teržeč. Ti Čiči, nekdaj po pravlici strahoviti volkovi, so se sedaj ukrotili, da so kakor jagnjeta. V Buzetu (Pinguente) je njih okrajna gosposka. Toliko o Čičih Laniških.

Sedaj pa še nekaj od jezika čiškega. Res! čuden je jezik čiški, pa ciganski ni, in se je med Čiči, ki jih je Bilc popisal, samo v Žejanah, Munski fari, pa tudi tukaj le slabo ohranil. Kdor hoče slišati lepo govoriti ta (vlaški, cerebirski) jezik, naj gré v podnožje Učke, v Susnjevico in njene poddružnice: Novovas, Jesenovik in Litaj. Sicer se govorí (gana) vlaško še tudi po Berščini (Berdo), proti Pasu, toda ne deleč okoli.

Ker sem dvé leti prebival med tem ljudstvom, sem se mogel hoté ali nehoté tudi njegovega jezika navaditi, ker nikoli nisem slišal teh ljudí med seboj drugače govoriti, akoravno znajo tudi lepo po istrijansko kramljati s ptujcom. Kar jez vém, med vsemi temi nar gerši govoré Žejanci. V Laniščah sem se dostikrat za kratek čas ž njimi po vlaško zgovarjal, drugi pa so nas debelo gledali in se čudili. Naj podam „Novicam“ *) par besed jezika čiškega (vlaškega): Cerkev imenujejo baserike, kruh — pere, lepa deklica — mušato fetice, hodi sem! — oč vire! kamo greš? — kotro meri? danes — astez, jutri — domerece, pojdi spat — pas dormi, vrag naj te vzame! — draku te cire! moliti Boga — domnu roga itd. Posebno pri njih je pa to, da sami med seboj le po vlaško govoré, in zato otroki po 8 do 10 let stari le malo istrijansko razumejo. Ne molijo nikoli v tem jeziku, ampak le po istrijansko (horvaško); vendar se more v tem jeziku vsaka molitev zložiti, ktera koli se hoče. — Po mojih mislih je ta jezik iz mnogih drugih zložen; iz začetka se zdí vsakemu gerd, kadar se ga pa človek navadi, se mu dopada in mu teče kakor namazano kolo. Jak. Sajovec.

Pristavek zastran čiškega jezika. Tudi iz Zagorja nam je pisal gosp. Fr. Žnidaršič, ki je kot rokodelec veliko sveta obhodil in se tudi nekoliko vlaškega jezika naučil, da jezik Žijancev in Muncev je vlaški. „Ko sem domú prišel — piše Žnidaršič — sem prenočil nedeleč od Bistrice v veliki Bukovci; pride tudi priletna Čička prenočiša prosit; gospodar ga ji dovoli pa jo vpraša: iz ktere vasí da je. Ko slišim, da je iz Žejan, me popade radovednost zvediti: ali jezik Žejanski in Munski, kteri pri ljudeh sploh za ciganskega veljá, ni morebiti vlaški (wallachisch). Poprašam tedaj babo: „štuje rumonješte šoponjasa? Odgovorí mi: „nu štijo nu“, pa hipoma umolkne kakor da bi se sramovala tega jezika; jez pa sem bil sedaj prepričan, da je ta jezik vlaški, gotovo pa popačen kakor nemški kočevarski. Da bi pa tudi drugi sosedni Čiči razumeli in govorili vlaški jezik, ne morem poterditi“.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Gorice 17. sept. Pri vas v Ljubljani se bo že kmali začelo novo šolsko leto, pri nas v Gorici pa se je še le staro izteklo, za gimnazijalne šole sicer že konec preteklega mesca, za realke pa še le sred tekočega. Bila pa je zahvalnica realnih šol toliko slovesna, da javalne kje tako. Gospoda Miroslav Šmid in Miha Komel, oba sloveča godca in namestivna učitelja na tukajšni realki, poslednji že davno znan po vsi ipavski dolini za ravno tako izverstnega organista kakor šolskega učitelja, sta bila nagovorila svojega prijatla gosp. Hoffmann-a, vodja vojaške glasbene družbe zdaj tu bivajočih cesarskih lovcov, naj bi tudi pri zahvalnici godbeno sv. mašo, po ravno tem mojstru zloženo, godel, z vso svojo „bando“. In tako je bila res ta zahvalnica tako izverstna, da malokje tako, in cerkev polna, da so šolarji ko-

*) Laniščе so tri ure nad Buzetom, od vseh strani s hribi obdane, pa še dosti priljudne. Pis.

*) Ako bi utegnil kdo naših nemških pisateljev porabiti za kak svoj spis ta in uni sostavek iz 73. lista „Novic“, prosimo, da naj pové, odkod ga je vzel. Mi nimamo nič zoper to, ako se narodopisi iz „Novic“ in „Koledarčka“ prestavljajo v nemški jezik, marveč nas še veseli, vendar moremo terjati, „vsakemu svoje!“ S „Kočevarji“, „Soričani“ itd. ni bilo povsod tako. Vred.

maj več prostora imeli. — Druga posebnost slovesnega letnega končanja pa je bil pervi letopis tukajšne že štiri leta trojnorazredne realne šole. Razun navadnih naznanil takih spisov obsega ta letnik tri posebno zanimive sostavke: dva sta od slovečega g. Pfeiffer-ja, privatnega inženirja in mehanikarja, ki že od začetka vpeljanega 3. razreda v tem razredu prostovoljno in brez plačila učí kemijo, v nedeljski šoli pa tudi tehnologijo in obrislovje (Projektionslehre), in ki je verh vsega tega podaril ti šoli že cel „fizikalen kabinet“ dragega orodja za naravoslovske poskuse. Drugi sostavek pa je od gosp. Miroslava Šmida, še prav mladega pa kaj sposobnega namestivnega učenika predmetov tehniških. — Pervi teh treh važnih spisov govorí o učbi obrisoslovja, drugi o brezvestnem ravnanji rokodelskih mojstrov s svojimi rokodelci; tretji pa v djanski rabi zemljomerja. Imela pa je letos vseh skup realna šola v treh razredih 32 Slovencov in 72 Neslovencov (Furlanov, Lahov in Nemcov), tedaj vseh 104; glavna delavniška v štirih razredih 246 Slovencov, 331 Neslovencov, obojih 577; glavna nedeljska 150 Slovencov in 129 Neslovencov, obojih 279; nedeljska risarska pa brez razločka narodnosti, skupno 117; tedaj realna z nedeljsko risarsko 221, glavna delavniška in nedeljska 856. — Prihodnje šolsko leto se začne, kakor za latinske, tudi za nemške šole o vseh Svetih. Ta sočasni začetek obéh šol, in sicer še po stari občni navadi o vseh Svetih, je nam na Goriškem in po vsem Primorskem naj bolj všeč — posebno zavolj bendime, naj večje razveseljevavke šolarjev. Naj bi le bilo tudi še pri sočasni sklenitvi šolskega leta za oboje ostalo pri starem! Toda ta lepa združenost je razderta že nekaj let, in letos so bile nemške šole celih 14 dní za latinskimi. Kako neugodno in zoperno je to ne le šolarjem, temuč tudi njih starišem in hišnim gospodarjem, ni dopovedati. Kolika britkost za nemškošolce, da morajo še ostati, kadar njih latinskošolski stanišni in mizni tovarši, sovaščani, sorodniki in celó bratje že odhajajo na vesele šolske praznike! Kakor duše v vicah zdihujejo po rešitvi in hrepené iti s poprej rešenimi. Kako pa morejo pri takih britkih čutilih imeti še kaj veselja za nadaljavo učenja? In koliko se li tudi zares naučijo ob času te tlake? Pa tudi kako nadležno, zamudno in dnarožertno je to ločenje posebno za take stariše, ki imajo po več sinov naenkrat v šoli v ravno tistem mestu in v stanišču; iti danes po latinskošolca, čez teden ali dva tedna pozneje pa še le posebej po nemškošolca, in tako, namesto vse opraviti z eno potjo, za vsakega posebej pot delati, za vsakega posebej stanino in hranino plačevati in domače opravke po večkrat zamujati! Tudi hišnim gospodarjem, pri kterih stanujejo šolarji, bi bilo mnogo ljubše vse plačilo skup prejeti in vse hranjence en dan iz hiše na dom odpraviti. — Naj bi dotične sl. oblastnije prevdarile take važne družinske razmere, in naj bodo prepričane, da kolikor bolj porajtajo na take pravične želje občinstva, toliko bolj so spoštovane.

Tomaž Mozetič.

V Gorjah na Koroškem. (Konec.) Ob devetih 9. septembra sta šla presv. cesar in cesarica k svetej meši, i zatim se peljala iz Št-Mihora skoz našo dolino proti Podkloštru (Arnoldstein).

Povsod so Slovenci stali pri svojih slavivnih vratih i pozdravljali Nju Veličanstvi. V Šumerčih (Emersdorf) se je začelo veličanstveno slavje. Ziljani so že v Št.-Mihoru prosili deželnega glavarja po Šumerskem županu Sebastjanu Izepu Marfarju v Šumerčih, da bi se jim dovolilo slavivno spremiti presvetlega cesarja i cesarico na konjih jezdeč. I to se je dovolilo pa pod to pogodbo, da povelnik vseh jezdcov je verli naš Marfar, Seb. Izep i da skerbno pazi na red, da se cesarska vožnja nikakor ne smé motiti ali zaderževati i da se ljudem ali živini nekaka škoda ne prigodí. Škode se ni bilo treba bati, ker skoro vsaki Ziljan zna se dobro obhoditi s konji, i že fantič, komaj 10 let star, spravi konja na paši k sebi ga vlači i vozi tako dolgo, da ga spravi k nekemu plotu, zleze na plot i raz plot smuk! na konja i da ga jezdi brez uzde i sedla v dir i skokoma. Zato se zberejo Šumerčani, Šenpavčani, Miševčani, Sekovičani i iz drugih bližnjih vesí na konjih v Šumerčih; Bistričani pa, h kterim so se potle pridružili tudi Zahomčani i Drevljani pri svojih slavivnih vratíh blizo mosta zilskega. Vseh konjikov je bilo 95 (pet in devetdeset) pod poveljstvom Sebastjana Izepa Marfarja. Ko se je strelanje in zvonenje začelo na znamenje, da se bližate Nju Veličanstvi, so naši konjiki jo zapeketali s svojimi tremi zastavami iz Šumerič skoz Čajno i črez Zilo, kjer so našli vso Bistrico zbrano. Ima več ko 100 hiš. Ko se cesar i cesarica pripeljeta v Šumerče, jih ljudstvo pozdravlja radostno klicaje smesoma „živio“ i „vivat!“ Dve devici praznično po zilsko oblečene pristopite k cesarskemu vozu i podaste na okrožnikih položena dva lepa svezka cvetlic i jedna izmed nju Franca Izep, Marfarjeva progovorí: „Majestät! zur Erinnerung an Gailthal!“ ali po naše: „Veličanstvo! da se spomenjate Ziljanov!“ Ko cesarski vozovi črez zilski most pridirjajo, je bilo prekrasno pogledati na prostornem ravnem produ postavljene konjanike naše v redu po obeh straneh ceste, malo dalje blizo osemdeset deklet praznično oblečenih med njimi jedna kakor nevesta, jedna kakor družica, i velika množica sveta i so vpili „vivat!“ Seb. Izep, Marfar je izročil rudečo-belo zastavo Bistričanu Janezu Valnarju Košičovu, izsluženemu c. k. stražmestru, da kakor zastavnik (bandirar) pervi dirja i sprovod redovno vozi, i mu je ojstro prepovedal, nikogar pustiti jezditi pred voz cesarski, temoč da imajo po zapovedi vsi konjiki dirjati za vozovi cesarskimi. Marfar sam se vsede na svoj vožič, da se pelje od zada za celim sprovodom. Vse je šlo nekaj časa lepo, pa z grozo i gnjevom vidi, da zastavnik v jeden mah podboduje konja, priklonivši rudečo-belo zastavo pred cesarjem i dirja skokoma pred cesarski voz. Pol konjanikov se vdere za njim. Marfar ne vé, kaj se godí. — To le je bilo. Nju Veličanstvoma je dopadel ta konjaniški sprovod i presvetli cesar sami so iz svojega voza z roko mahnivši zastavniku i našim Slovencom glasno zaukazali: „Die Hälfte Reiter voraus!“ I tako je šlo po vlastnem ukazu cesarjevem vse urno i radostno naprej.

Skoz našo gorjansko faro (Göriach) je šel sprevod pa takole. V Gorjah začnejo naterklati (trijančiti, vbrano zvoniti). Cesta že davno prazna, naši ljudi zbrani pri slavivnih vratih pred dreveljsko vesjo. Tukaj sem bil jaz poveljnik i zaukažem, da, kdorkoli sadaj po cesti pride iz sprovoda cesarskega, ga pozdravimo s trikratnim „živio!“

Iz Drevljan pridirja 8 konjanikov, pa se postavijo k nam v red; mi zakličemo jim trikrat „živio!“ Sadaj pride 12 naših deklet v pintelnih po zilsko oblečenih i stopijo v pervi red: mi jih pozdravimo sopet s trikratnim „živio!“ Po cesti priderčí jeden voz z deželnim poglavarjem, malo pozneje jeden voz cesarski — vsakega smo sprejeli s serčnim pozdravom slovenskim. Blagorodni naš deželni poglavar zakliče na nas: „V pol ure se pripeljate Nju Veličanstvi!“ — Cesta spet prazna. Sadaj vidimo dolgi red konjikov naših pridirjati skokoma, rudečo-belo zastavo pred njimi. Konjike spet pozdravimo, kakor smo do sadaj pozdravljali. Tù se malo zaderžijo, na besedo zastavnikovo v red se postavijo, naši Drevljani se jim pridružijo i sadaj letí napred vsa četa (Truppe), kakor na perutih. Cesta spet prazna. V naj hujšem skoku prileti na konji Janez Oberekar Proj bistriški, zavpije na nas po slovensko: „Pervi voz ko pride, v njem sta cesar i cesarica!“ Zavpije na nas, i ni ga bilo več viditi. Sadaj zagledamo po ravnej cesti proti nam priderčati cesarjev voz. Razložno i gromovito zakličemo trikrat „živio“. Voz se zastavi i se pelje tako lagahno, da smo vsi prav lehko i lepo vidili cesarja i cesarico. Za Njima pridirjajo spet naši Slovenci z zastavama. Sprevod je šel, dalje skoz Drevljane (Dreulach), Drašče (Draschitz), Strajoves (Hohenthurn) na Vrate (Thörl), kjer se križate cesti stara i nova. Odtod po novej cesti na Zilico (Gailitz), tam

se obernejo naši konjaniki po starem potu memo Šerarja črez stari most do Podkloštra, kjer so se postavili pred vesjo v dolgi red poleg ceste. Cesar i cesarica pa se po novej cesti peljeta do reke Zilice, kjer se je imel položiti i blagosloviti ustanovni kamen novemu mostu v pričo Nju Veličanstev. Zraven rečišča Zilice na produ je bilo novo izkopano rečišče globoko, prostrano i suho i v njem napravljena prostorna ograja iz brinja prav ukusno, v ograji na zapadnej strani oltar, na izhodnej veliko rudeče-belo nebo (Baldachin), pod nebom dva prestola za cesarja i cesarico; okolo te ograje visoki nasipi proda (peska) i na nasipih klopí le višje i višje tako, da so tudi od zadej stoječi v ograjo mogli viditi obrede blagoslovlenja; na dveh straneh ograje dve ogromni piramidi zeleni i nad njima so se zibale po tri velike zastave. Tukaj so čakali cesarja i cesarico Terbižani v vojaškej opravi z godbo i zastavo vojaško, prečastitljivi g. knezo-vladika iz Celovca Vojteh Lidmanski, dva g. korarja i 14 duhovnikov, g. uradniki podkloštersk, mnogo gospodov, gospej in gospodičen i veliko svetine (ljudstva). Kamen se je blagoslovil, v njega se položila bakrena skrinjica, v ktero so se djale listine podpisane, zadevajoče blagoslovlenje kamna i zidanje novega mosta. Skrinjica se je spojila (verlöthen) i kamen se je zazidal i tudi spojil, vse vpričo Nju Veličanstev, gospôde i ljudstva. Na rudeči baršunasti blazini so podali cesarju sreberno kladvo, s kterim so trikrat po obredu kamen udarili, zatem pa kladvo podali cesarici, ktera je ravno to storila. Med blagoslovlenjem se je pripeljalo šest naših Dreveljskih praznično po zilsko oblečenih deklet; berž kakor jih straža zagleda, prime pervo izmed njih za roko i pelje vse na pervo klop na nasipu i reče tam stoječim gospém i gospodičnam: „lepo prosim, ognite se tem dekletom i storite jim prostora“. Stale so na paradi. Po blagoslovlenji sta se peljala cesar i cesarica do Podkloštra. Tam v dolgem redu poleg ceste stoječi zilski konjaniki priklonijo svoje zastave i zakličejo krepko „vivat!“ V Podkloštru so bile tudi vrata slavivne i mnogo zastav, — tam so konje prepregli i še tisti den sta se peljala cesar i cesarica skoz Belak v Celovec, drugi den skoz Velkovec v Maribor, Nemški Gradec, v Beč (Dunaj).

„Kako ste se smeli podstopiti pred voz cesarski jezditi zoper mojo ojstro prepoved?“ zakliče Marfar na zastavnika naših konjanikov“. Zastavnik veselo zasuče zastavo pa pravi: „Presvetli cesar sami so nam ukazali“! Sadaj se je Sebastjanu Izepu skerb odvalila od serca, njegov poprejšni strah i gnjev na zastavnika se je spremenil v radost i veselje. Konjaniki naši pa — da po serbsko povem — „vratiše se kuči veselo pevajuči“. — Zastave i venci ostanejo še osem dní po našej zilskej dolini, tiste tri zastave pa, s kterimi so konjaniki slovenski Nju Veličanstvi spremljali — bodemo hranili Ziljani v spomen tega veselega dneva. Jaz pa ponovljam le še tisto besedo, ki jo je Franca Marfarjeva progovorila: „Presvetli cesar, presvetla cesarica! da se spomenjata Slovencev!“ Matija Majar.

Novičar iz raznih krajev.

Gospodarska (kmetijska) družba dunajska bo prihodnje leto mesca majnika napravila veliko razstavo poljskih in gojzdnih pridelkov iz vseh dežel našega cesarstva, od ktere smo v našem listu že omenili in bomo kmali še več povedali; danes le to naznanjamo, da je c. k. ministerstvo dovolilo, da vse blago za to razstavo se bo po cesarskih železnicah tje in nazaj zastonj peljalo in tako vsakemu pošiljanje polajšalo, kdor koli bo hotel svojih pridelkov kaj na Dunaji na ogled postaviti. — V nogradih okolice Lugoške na Ogerskem bojo letos dvakrat brali, ker en del grojzdja je že sedaj prezrel, drugi del pa je še zelen. To pač očitno razodeva tisto napako, ki se tako pogostoma nahaja, da v enem nogradu je zasajenih preveč mnogoverstnih plemen. — 13. dan prihodnega mesca bo precej pozno zvečer luna merknila; to ni sicer nič nenavadnega; nenavadno je le to, da se tabart ne vé: ali bo vsa merknila ali le na enem krajcu. — V Tahlovic-u na gradu cesarja Ferdinanda so pokazali te dní na Dunaji zbranim naravoslovcem 37 let starega konja, ki ga je še rajnki cesar Franc jezdaril in sedaj zadnji kruhek vživa. — Po časnikih je še polno popisov slovesnega kronanja rusovskega cara; čudno pa je to, da tisti angležki časnikarji, ki bi bili nedavnej radi Rusa požerli, ako bi ga bili mogli, ga sedaj tako rekoč molijo. Tako se svet spreminja! „Veličasten je bil nek pogled, ko je metropolit moskavški položil roke na glavo cara in blagoslovil klečečega vladarja, ki se je potem vzdignil, z obema rokama biserov blišečo in na 6 milijonov rubljev cenjeno krono prijel in si jo sam polagoma na glavo posadil; potem je pokleknila carica pred-nj; car vzame svojo krono z glave, se ž njo enmalo njenega čela dotakne, potem ji pa posadí manjšo krono na glavo, ktero so ji štiri gospé z zlatimi iglicami na lase pripele. — Po Parizu se razširja neverjetna govorica, da bo cesar Napoleon, pridši iz toplíc domú, Francozom, kterim je rado dolg čas, kaj novega povedal, namreč, da misli domá in zunaj dosedanjo politiko premeniti in v ta namen zbor sklicati, v kterega bojo prišli tudi taki svetovavci, ki niso z Napoleonovo vladijo zadovoljni, ki so pa sicer veljavni možje. — Ravno tako čudno je pa to, da Napoleon pripustí, da Manin, glavár laških prekucij, smé očitno v Parizu naberati doneske za tistih 100 kanon, s kterimi si hočejo Talijani „samostojnost talijansko“ pristreljati. — Na Španjskem je oklicana ustava od leta 1845, popolnoma osnovana po ustavi francozki. — Razpor med angležko-francozko in med napolitansko vlado je tako deleč prikipel, da je poslanec avstrijanski baron Hübner 9. dan t. m. prišel h kralju napolitanskemu o ti zadevi. — Turškemu sultanu je poslal naš cesar slavni red sv. Štefana v brilantih. — Vlada švajcarska z vjetimi 460 rogovileži v kantonu Neuenburgu prav rahlo ravná. — Govorí se, da so se obravnave zavolj Černogore že začele. Sultan terja, da naj Černogora spoznava turško vlado kot verhno gospodstvo; parižki časniki menijo, naj bode Černogora vprihodnje tako kakor Serbija. Kaj mislijo o tem druge vlade, se še ne vé. To je gotovo, da je car Aleksander po černogorskem poslancu Medakoviću knezu černogorskemu spet zagotovil tistih 8000 zlatov (cekinov), ki so jih v pomoč revni deželi že od leta 1721 dobivali vladiki černogorski iz Rusovskega.

Ob vôdi.

Kak mirne so vodé,
Kak bistre, krasne;
V nje sijejo zvezdé
Tak svitle, jasne!

Pa kane kapljica,
Sred vode kane;
In voda zašumljá,
Se v krogu gane;

In dalj in dalj našír
Verté se krogi;
Pa koj se verne mir,
Je vse spet v slogi.

Spet mírne so vodé,
Spet bistre, krasne,
V nje sijejo zvezdé,
Tak svitle, jasne.

Serce, naj bi ti b'lo
Enako vodi,
Tak mirno in jasnó
Pri vsaki zgodi.

Naj, kdar strasti prepír
Začutiš v sebi,
Bi hitro vernil mir
Se tudi tebi;

Da strastni bi te šum
Ne gonil v krogi,
Da ti in bistri um
Sta vedno v slogi;

Da božja milost v té
Jasno sijala
Bi, kakor na vodé
Zdaj zvezda zala!

Rodoljub Ledinski.

☞ Gospodarje naše, kteri hočejo poskusiti tudi v naših krajih poterjeni bivec (posebno ogeršično sorto), opominjamo s temi versticami, da ta ali k večem prihodnji teden je zadnji čas ga sejati, in da se dobiva pri gosp. fajmoštru Zalokarji, oskerbniku družbinega verta na spodnjih Poljanah v Ljubljani. Njegove cvetlice so dobra paša čbelam spomladi, ko je še ne dobivajo drugod; ajda ali korenstva se dobro obnašajo po nji na ravno tisti njivi.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.